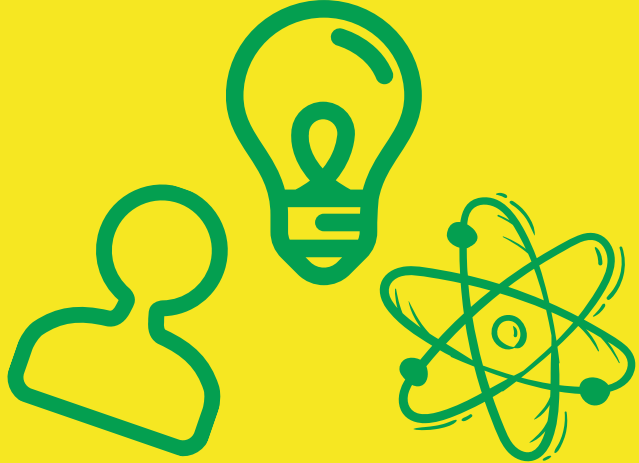

РЪКОВОДСТВО ЗА ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА МЛАДЕЖКИ РАБОТНИЦИ

Навигирайте
пресечната точка между
Науката и човешките
права

Публикувано през май 2024
Достъпно на румънски, български и английски

Отказ от отговорност

Финансиран от Европейския съюз. Изразените мнения и гледни точки обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на ANPCDEFP. Нито Европейският съюз, нито ANPCDEFP могат да бъдат държани отговорни за тях.

**Co-funded by
the European Union**

Автори

Патрисия Фечет
Моника Белицою

Сътрудници

Ралица Руменова	Елица Божкова
Джеймс Бухагиар	Лука Оника
Андрю Ацопарди	Марк Фаруджа
Антоан Фаруджа	Марина Василов
Богдан-Андрей Лунгу	Рафел Грима
Кристиан Шустер	Райчин Рачев
Даниела - Адриана Танаса	Шона Вела
Десислава Калинова	Венелин Стойчев
	Виктория Уручева

Това ръководство е разработено в рамките на проект по програма Еразъм+ „За по-добро бъдеще: обучителен курс за интегриран подход към науката и образованието по правата на човека“ (проектен № 2022-3-R001-KA210-YOU-000097096).

*Science &
Human Rights*

Как науката може да
бъде използвана за
насърчаване и защита
на човешките права?

*Science &
Human Rights*

Каква е ролята на
международните рамки
за правата на човека в
регулирането на
научните изследвания и
разработки?

*Science &
Human
Rights*

Как науката може да допринесе
за реализацията на правото на
образование и
разпространението на знания?

*Science &
Human Rights*

Как напредъкът в
науката влияе върху
реализацията на
човешките права?

*Science &
Human Rights*

Как науката може да
помогне за справяне с
възникващите
предизвикателства с
правата на човека?

Какви етични принципи
трябва да ръководят научните
изследвания с хора?

*Science &
Human Rights*

Как новите технологии влияят
върху поверителността и
правата върху данните?

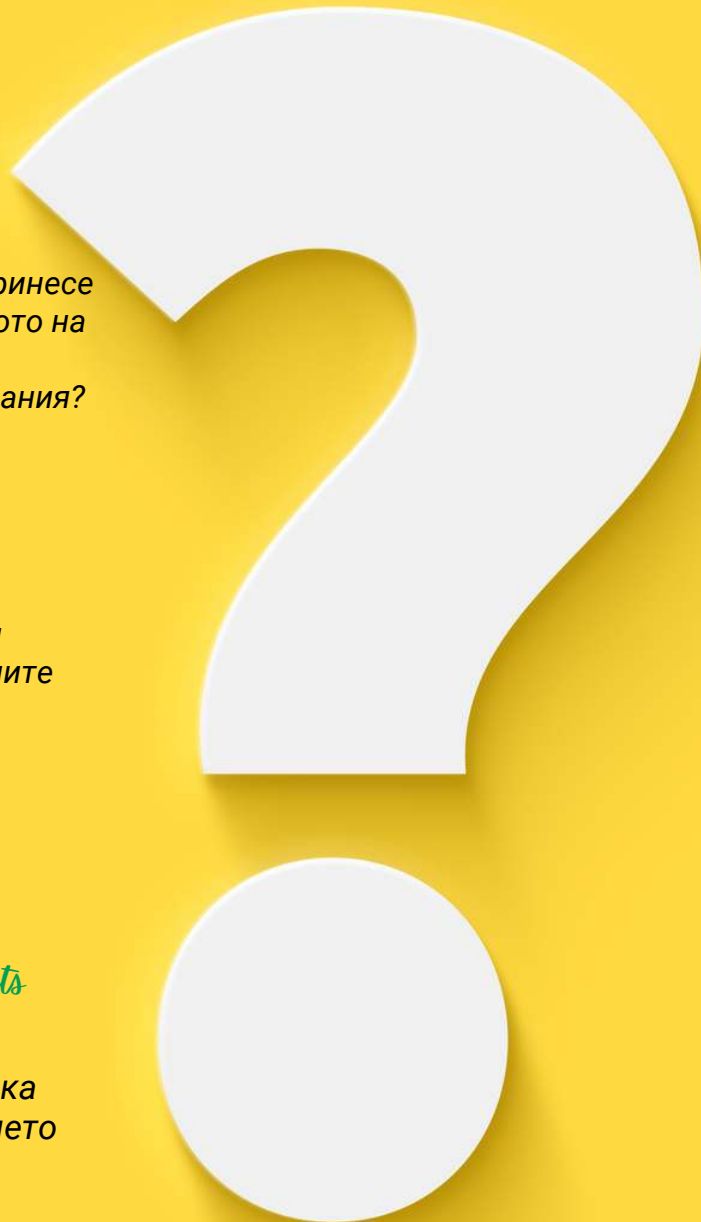
*Science &
Human Rights*

По какъв начин достъпът до научни знания
допринася за реализирането на правата на
човека?

Как климатичните промени се
пресичат с човешките права?

*Science &
Human Rights*

Как правата на човека
влияят върху развитието
на науката?

	PAGE
Въведение	7
1. Разбиране на взаимовръзката между науката и човешките права	10
2. Интегриране на науката и човешките права в младежки програми	21
3. Етични съображения и принципи на човешките права	27
4. Интегриране на комуникацията и застъпничеството в областта на науката	30
5. Сътрудничество със заинтересовани страни и партньори	32
6. Оценка на качеството и оценка на въздействието	33
7. Казуси от практиката и вдъхновяващи истории	35
8. Ресурси и инструменти	65
Заклучение	66
Библиография	69

What is the role of international human rights frameworks in regulating scientific research and development?

How do human rights impact science and development?

Science & Human Rights

Science & Human Rights

How can science address emergencies in human rights?

SOMEONE OUT THERE FEELS BETTER BECAUSE YOU EXIST

Science & Human Rights

Добре дошли на борда!

Вие сте младежки работник, обучител или посредник, който се интересува от по-добро бъдеще? Тогава това ръководство е за вас! Развълнувани сме да ви да предложим полезна информация и инструменти, които ще ви помогнат да се ориентирате в пресечната точка между науката и човешките права в работата си с младежи.

Нашата цел е да увеличим гражданската ангажираност на младите хора и да им дадем възможност да допринесат за решаването на социални проблеми чрез местни граждански действия, като използват науката и знанията за човешките права като инструменти. И искаме да направим това чрез подобряване на качеството на младежката работа. Следователно, целта на това ръководство е да отговори на нуждите на младежките работници, така че те да използват връзката между науката и човешките права в тяхната работа

Това ръководство е създадено за хора, които провеждат неформални образователни дейности с младежи и биха искали да работят с тях по въпроси, свързани с науката и човешките права.

Може да бъде полезно и за младежки работници и обучители, които нямат предишен опит по тези въпроси, но търсят възможности за придобиване на умения и знания в тази област. И, разбира се, може да се използва и от учители и училищни възпитатели, които провеждат извънкласни дейности с ученици в училищата си. Разработихме това ръководство за дейности с млади хора на възраст 14-30 години. Някои от предлаганите от нас инструменти, обаче, биха могли лесно да се използват и адаптират и за други възрастови групи.

Надяваме се, че докато търсите вдъхновение в следващите страници, ще се убедите колко полезно и важно е науката и образованието по правата на човека да бъдат разглеждани заедно!

Признаването на връзките между тези дисциплини, както и последващите отговорности, генерирани от тях, насърчава както личното, така и социалното израстване на младежите в дългосрочен план.

Защо е важно да се обърне внимание на връзката между науката и човешките права?

Защитата на правата на човека и научните знания са фундаментални нужди на обществото, за да премине то към по-високи нива на развитие. Ефективното справяне с обществените проблеми зависи от науката, а защитата на човешките права зависи от научните данни в редица области. Освен това, опазването на демокрацията зависи от гражданите с изградено критично мислене и способни на информирано самоуправление, а това са умения, за които науката играе жизненоважна роля.

В действителност обаче наблюдаваме, че широката общественост има погрешно разбиране за науката и слаб усет, когато става дума за критично мислене. Тези факти са отразени в множество проблеми, които измъчват обществото. Един значим показател е популярността на псевдонауката в публичното пространство под различни форми - като отричане на науката, антинаучни идеологии и конспиративни теории.

Въпреки технологичния и културен напредък, лошата научна грамотност и критично мислене превръщат хората в жертви на дезинформация, екстремни политически идеологии, фалшиви новини или манипулативни техники. Всичко това се превръща в потенциален риск за тяхното здраве и безопасност. Последствията не са изненадващи и могат да се видят в събития като неотдавнашната Covid-19 пандемия, когато голям брой хора по-скоро повярваха в псевдонауката и конспиративните теории, отколкото да се доверят на науката и ползите от нея. Дори публичните институции понякога стават жертва на измами, фалшиви новини или изкривени научни норми, като по този начин подкопават общественото доверие в учените и обществените институции.

В светлината на тези съображения, свързването на науката и правата на човека по единен и лесен за разбиране начин представлява творчески подход и напредничава мислене, което подчертава ефективността на точните науки в социалните и хуманитарни такива. И обратното. **Защото, за да имаме по-добро бъдеще, е наложително еволюцията на човешките права да се приведе в съответствие с напредъка на научното познание.**

Група младежки работници от България, Малта и Румъния обсъждат взаимосвързката между науката и човешките права.

Синая, Румъния, ноември 2023

Каква е разликата между науката и човешките права?

За да разберем често неочакваните връзки между тези две дисциплини, е важно да подчертаем естеството на разликите между тях. Въпреки че е очевидно, че науката и хуманитарните науки са отделни групи знания, на пръв поглед не винаги можем да кажем защо.

Като за начало трябва да разгледаме какво е науката. Естествените науки (като математика, физика, биология, химия, но също и социалните науки като психология, социология и други) са мисловна система, която хората са изобретили в търсенето си да разберат обективната реалност. Тази мисловна система използва особен начин за изучаване на реалността, а именно изучава обекти и природни явления, независимо от това какво можем да мислим по отношение на морала или етичните ценности.

С други думи, науката разглежда обектите като такива, каквито са, без да търсят причинно-следствени, детерминистични връзки и стремежи.

Трудностите в развитието на науката през цялата история се коренят именно в усилията, които хората е трябвало да положат, за да премахнат всякаква субективност от своите наблюдения.

“Целта на науката е да се развива, без предразсъдъци или предубеждения от всякакъв вид, познаване на фактите, законите и процесите на природата.”

Робърт Андрюс Миликат

Робърт Андрюс Миликат (1868-1953)

(Носител на Нобелова награда за физика през 1923 г., за работата си върху елементарния заряд на електричеството и върху фотоелектричния ефект)

Когато мислим за правата на човека, ние се позоваваме на субекти или лица. Както подсказва името, човешките права произхождат от универсалната идентичност на човешката личност, което означава, че те са свързани с простото качество да бъдеш човек. Моралните ценности представляват задължителната сила на правата на човека и са резултат от еволюцията на философското и правното мислене на хората, организирани в едно общество.

По същество правата на човека са набор от принципи, свързани с толерантността, равенството и уважението, за които хората по света са се съгласили, че са абсолютно необходими и които признават нашата свобода да правим избор за живота си и да развиваме потенциала си като човешки същества.

За разлика от науката, която може да напредва само когато емоциите са изключени, правата на човека се градят около емоциите, които играят основополагаща роля в тяхното установяване.

И двете имат дълбока и жизненоважна функция в нашето общество и са необходими за просперитета на човечеството.

**Докато науката е инструментът, то
Идеалът за правата на човека е целта.**

Историята на правата на човека датира от древни цивилизации, еволюирали в продължение на хиляди години с много възходи и падения, които са били повлияни от религиозни учения, философии и социални движения. Съвременната концепция за правата на човека, каквато я познаваме днес, е проследена до 1948 г., след Втората световна война, когато Организацията на обединените нации приема **Всеобщата декларация за правата на човека.**

Основната цел на този документ е да се изгради по-мирнен свят, като се гарантира, че никога повече никой няма да бъде несправедливо лишен от живот, свобода, храна, подслон и националност.

“Правата на човека са като броня: те ви защитават; те са като правила, защото ви казват как можете да се държите; и са като съдии, защото можете да се обърнете към тях. Те са абстрактни – като емоциите; и подобно на емоциите, те принадлежат на всички и съществуват, без значение какво се случва.”

*Елинон Рузвелт държи плакат на
Всеобщата декларация за правата на човека,
Лейк Съксес, Ню Йорк. Ноември 1949 г*

Както е посочено във ВДПЧ, *правата на човека са права, присъщи на всички човешки същества, независимо от раса, пол, националност, етническа принадлежност, език, религия или друг статус. Правата на човека включват правото на живот и свобода, свободата от робство и изтезания, свободата на мнение и изразяване, правото на труд и образование и много други. **Всеки има право на тези права, без дискриминация.***

Изследване на взаимодействието между науката и правата на човека

Науката и човешките права са свързани по много начини. За да проучим взаимодействието между тях, предлагаме да разгледаме следните аспекти:

1. Как науката влияе на правата на човека
2. Как правата на човека влияят на науката

Как науката влияе на правата на човека?

Когато се повдигне този въпрос, неизбежно имаме предвид както положителните, така и отрицателните ефекти. За да изясним погрешните тълкувания, които могат да възникнат, ще започнем, като подчертаем, че самата наука никога не е причинявала вреда. Науката не е нищо друго освен система на мислене, представляваща натрупването и разглеждането на знания за света и Вселената. **Положителните и отрицателните ефекти зависят единствено от това, което ние, като общество, правим с науката.** С течение на времето хората са използвали знанията от науката, за да правят неща както добри, така и вредни. Именно затова образованието за правата на човека и етиката е толкова важно за нашето време.

„Наша отговорност е да гарантираме, че науката и нейните приложения са в хармония с пълния набор от универсални стандарти. Подходът към науката, основан на правата на човека, трябва да бъде в основата на това, което искаме да бъде устойчиво бъдеще.“

Нада ал-Нашиф, Помощник генерален директор на ЮНЕСКО за социални и хуманитарни науки

Как науката помага за защитата на правата на човека?

Виждаме примери за наука, насърчаваща защитата на правата на човека, навсякъде около нас. Научните разработки са дали възможност на човечеството да гарантира основните права на хората, необходими за осъществяването на самия живот, като например достъп до безопасна храна, чиста вода, подходящи здравни грижи, сигурност, енергия, транспорт, телекомуникации.

Развитието в медицината и свързаните със здравето области доведе до по-дълъг живот, променяйки очакванията за смъртност благодарение на революционни изобретения като тези на ваксините и антибиотиците. Повишената защита на правата на живот и здраве е очевидна, особено през последните 100 години, благодарение на многобройните постижения: от значението на миенето на ръцете до

изобретяването на кислородни апарати, изкуствени артерии, основни лекарства; също така благодарение на открития в областта на човешката генетика, пробиви в психологията и т.н. Всяко медицинско откритие е довело човечеството по-близо до разбирането на болестите и по този начин до разработването на лечения, които са допринесли за спасяването на милиони животи. Въздействието на науката върху човешките права е огромно и можем да посочим само няколко други примера:

- **Защита на правата на жените:** Разработването на противозачатъчни хапчета позволява на жените и девойките да продължат образованието си, да преследват кариера, да изкарват прехраната си, като печелят собствените си доходи; изобретяване на хигиенни продукти за жени;

- **Защита на правата на децата:** Индустриалната революция доведе до появата на правата на децата, включително правото на образование, тъй като те вече не трябва да работят във фабрики, като по този начин могат да ходят на училище.
- **Защита на правата на ЛГБТК+ лицата:** Изучаването на научни теории относно сексуалната ориентация и това, че хомосексуалността не е болест (за разлика от религиозната догма), им помогна да си възвърнат самочувствието и да приемат себе си. Това доведе и до декриминализирането на хомосексуалността и приемането на закони за борба с дискриминацията.

- **Защита на етническите малцинства:** Например, уйгурските центрове в Китай бяха открити за първи път с помощта на сателитни изображения.

Медицината и технологиите също не могат да бъдат отделени от правата на човека. Например, помислете за значението на изобретението на водната помпа и всеки напредък в селското стопанство, който позволява увеличаване на защитата на живота и здравето.

Информационните технологии промениха завинаги човешката комуникация и свободата на изразяване. Напредъкът на научните технологии може да се използва за гарантиране на правата на човека чрез различни средства. Ето само няколко примера:

- Изобретяването на радиото позволява разпространението на информация, свързана с правата на човека.
- Използването на сателитни данни може да следи потока от бежанци или други разселени лица.
- Изкуственият интелект може да помогне за разпознаването на изображения, за да се съберат данни за нарушенията на правата.
- Използването на криминалогични технологии може да възстанови местопребствленията и да подведе под отговорност извършители.

Тема за дискусия с младежите:

Дайте други примери за начина, по който настоящите

и нововъзникващите технологии могат да бъдат използвани,

за да подсигурят правата на човека.

Някои от тези развития са толкова естествени, че днес приемаме ползите от тях за даденост. Помислете за милионите мигранти, които могат да останат свързани със семействата си и да прехвърлят пари у дома, като използват онлайн инструменти. **Технологията позволява на хората да покажат своята индивидуалност. Освен това, тя дава възможност за колективни мобилизации, оправомощава малцинствата, подобрява културните връзки, предлага достъп до информация на отдалечени части на света, населението в селските райони или групите в необлагодетелствено социално-икономическо положение.**

Правата на човека могат да бъдат защитени главно в резултат на научния прогрес. **Трудно е, ако не и невъзможно, да си представим свят без наука.**

Всичко, което ни заобикаля, е резултат от научната работа, извършена от изследователите. Компютрите, телефоните, интернет, електричеството, което използваме, Bluetooth слушалките, които използваме, за да слушаме подкасти или музика по време на шофиране.

Питейната вода, до която имаме достъп. Лекарствата, които използваме за лечение на заболявания и предотвратяване на инфекции. Можем да използваме роботи, за да вършим определени задачи за нас (почистване, миене на подове, готвене и т.н.). Можем да пътуваме бързо навсякъде. Можем да се стоплим през зимата и да се охладим през лятото.

Имаме възможност да живеем в здравословна, незамърсена околна среда и да опазваме природните ресурси за бъдещите поколения. Ние имаме по-дълъг живот от нашите предци, благодарение на разработването на ваксини и антибиотици, както и много други открития, направени през годините. **И всичко това благодарение на науката!**

Науката: приятел или враг на човешките права?

Както бе споменато, самата наука по своята същност е неутрална. Нейното въздействие зависи от начина, по който обществото избира да го упражнява. За съжаление, през цялата история хората са използвали напредъка в науката и технологиите, за да правят и вредни неща, а военните конфликти и войни са сред първите примери, които ни идват на ум. Други крайни примери: световни войни; проекта „Манхатън“ и атомната бомба; смъртоносните експерименти на Менгеле върху затворници в концентрационните лагери; избор на потомствен пол, клониране, манипулация на ДНК молекулата.

**Разрушителният потенциал не е в науката,
но в нашата вътрешна природа!**

Ние, като общество, сме тези, които успокояваме вътрешните си разрушителни импулси и използваме науката по грешен начин. Ето защо **образованието в областта на правата на човека и етиката е от решаващо значение за нашето съществуване**. Негативните ефекти не винаги са очевидни, но те безспорно се появяват, когато имаме определени конфликти или сблъсъци между правата на човека.

Това също така показва, че правата на човека, макар и равни и неделими, имат своите граници, които следва да се анализират за всеки отделен случай. Нека илюстрираме някои **сблъсъци, които възникват между правата на човека**:

- Въпреки че напредъкът в областта на медицината е постоянен приоритет, това в крайна сметка изисква тестване върху хора, като в този момент възникват трудности при получаването на необходимите одобрения. Помислете как разработването на нови ваксини беше забавено от въпросите, свързани с правата на човека. Или помислете за тестовете върху хора в Африка: извършени без предварително и информирано съгласие, те бяха спрени след намесата на форуми по правата на човека.
- Пандемията от COVID-19 изведе на преден план голям конфликт между науката и фалшивите новини/конспиративните теории с последици за колективното здраве (като например ниските равнища на ваксинация в някои държави); от друга страна, той привлече вниманието към конфликта между правото на индивидуална автономност и колективните права на здраве и в крайна сметка, на живот. Пандемията доведе до ограничаване на някои права по медицински причини.

- По отношение на правото на ползване на научния прогрес и неговите приложения: от една страна, ние гарантираме правата на здравеопазване и образование; от друга страна, някои социални групи са засегнати от ограничения на тези права поради липса на достъпност. Освен това задължението за предоставяне на всеобщо и безплатно начално образование не може да бъде изпълнено по отношение на децата/младежите, които нямат достъп до технологии – факт, който води до задълбочаване на неравенството.
- В онлайн пространството, правото да бъдеш изтрит („правото да бъдеш забравен“) може да бъде ограничено, когато се сблъсква с правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация.

Според Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), повечето права не са неограничени в едно демократично общество, а могат да бъдат ограничени от: обществената безопасност, националната сигурност, икономическите интереси на страната, общественото здраве, морала или правата и свободите на другите.

Връзката между правата на човека и технологиите в днешно време заема специално място, особено за младите хора, тъй като засяга почти всеки аспект от нашето ежедневие, както онлайн, така и офлайн.

В света на цифровите технологии, сега сме изправени пред предизвикателството да гарантираме, че „същите права, които хората имат офлайн, са защитени и онлайн“.

Що се отнася до свободата на изразяване, **технологията е дала възможност на хората да използват свободата си**, за да „търсят, получават и предават информация и идеи от всякакъв вид, независимо от границите, устно, писмено или печатно, под формата на изкуство или чрез всяка друга медия по свой избор“ (член 19 от МПГПП8).

От използването на социалните медии до създаването на кампания за колективно финансиране, хората вече могат да споделят и използват информация по множество начини. Информационните технологии, обаче, понякога **могат да бъдат в конфликт със свободата на изразяване или с правото на неприкосновеност на поверителността и защита на личните данни**. Това може да се случи, ако компаниите и институциите използват компютърни алгоритми, които обработват информация по начини, които засягат хората. Едно от настоящите предизвикателства в това отношение е да се гарантира, че използването на алгоритми е в съответствие с критериите за правата на човека (напр. вж. регламента за ОРЗД).

Как човешките права влияят на науката?

Правата на човека невинаги се зачитат в рамките на научната общност: например дискриминацията на жените и интеграцията в научните изследвания (вж. случаите на Розалинд Франклин, Милева Марич, Алис Аугуста Бал и много други).

Необходимостта от защита на човешките права на уязвимите категории хора диктува кои научни изследвания са приоритетни и къде следва да се инвестират най-много средствата. Примери:

- а) В областта на медицината се дава приоритет на разработването на лечения и лекарства.
- б) Ограниченият достъп до питейна вода в райони с ограничена инфраструктура и ограничени ресурси за хората катализира изобретяването на методи и инструменти, чрез които водата може да бъде филтрирана и рециркулирана.
- в) Статистическите изследвания на пътнотранспортните произшествия по данни, разбити по пол, доведоха до законодателство на ЕС, което изисква изпитванията на превозни средства да се извършват с антропоморфни манекени, съответстващи не само на мъжкото, но и на женското тяло.

Устойчивото развитие на технологиите е изключително важно за едно по-добро общество.

Признаването на правото на човека на чиста, здравословна и устойчива околна среда, е мощен инструмент за справяне с въздействието на изменението на климата, замърсяването, загубата на природа и биологично разнообразие върху правата на човека и за гарантиране на основани на правата действия в областта на околната среда.

Научните изследвания или напредъкът понякога са ограничени поради опасения, свързани с правата на човека. Примери:

- а) Клонирането (включително клонирането на органи) повдига много въпроси, свързани с правата на човека, и е забранено поради правата на човека.
- б) Фактът, че жените дълго време не са имали право на образование, е ограничил научния напредък.

От учените и изследователите се изисква да гарантират правата на човека чрез знанията, които генерират. Поради това те трябва да бъдат добре информирани относно международните инструменти в областта на правата на човека, като закони, подзаконови актове, декларации и конвенции.

Докато научаваме повече за човешкото състояние и как някои неща са правилни или грешни за нас, могат да се появят нови човешки права, защото правата на човека могат да бъдат повлияни по всяко време от сложните динамични промени в света, в който живеем.

Науката като човешко право

Едно нещо, което често се пренебрегва или е по-малко известно на широката общественост, когато става въпрос за правата на човека, е, че ВДПЧ признава науката като културно право. Така член 27 гласи, че *„Всеки има право свободно да участва в културния живот на общността (...) и да участва в научния напредък и ползите от него“*.

С тази статия ВДПЧ отдава почит на **науката като израз на човешкото творчество** и подчертава, че за разлика от други форми на култура, науката ни произвежда и предлага **ползи под формата на приложно знание**. Да вземем например как развитието на очилата е подобрило зрителните увреждания в целия свят, като по този начин е защитило правото на здраве.

Науката е повече от студени данни и числа, както повечето хора я възприемат. Като част от културата, науката представлява съгласуваните усилия на научната общност да използва човешкото творчество, за да осмисли света.

Правото на човека на наука включва научна свобода и от държавите се изисква да „зачитат свободата, необходима за научните изследвания и творческата дейност“.

*„Признаването на научната свобода като право на човека поставя науката и учените със специален статут в обществото. Те притежават силата и отговорността да правят добро за човечеството. Тези ползи обаче могат да се материализират само, ако научното творчество бъде разгърнато и защитено.“*²

Съчетаване на науката и правата на човека Защо това е най-добрият вариант за по-добро бъдеще?

Много млади хора нямат силни познания в областта на науката и уменията за критично мислене. Без силно разбиране на науката и критичното мислене, те са уязвими към дезинформация и манипулация, което оказва влияние върху способността им да участват в информиран граждански диалог.

Освен това разделянето на образованието в областта на науката и правата на човека изостря проблема. Традиционното научно образование обикновено се фокусира върху абстрактни понятия, което води до объркване и липса на интерес сред учениците. Чрез интегрирането на науката и правата на човека можем да покажем на младите хора как науката влияе върху тяхното ежедневие и върху въпросите, които ги вълнуват. Този подход насърчава по-задълбоченото разбиране на двата предмета и насърчава практическите приложения. Съчетаването на образованието в областта на науката и правата на човека е от съществено значение за изграждането на балансирано и информирано общество.

Научната грамотност насърчава критичното мислене и иновациите, а разбирането на правата на човека насърчава съпричастността, взаимното разбирателство и социалната справедливост. Чрез интегрирането на науката и образованието по правата на човека ние даваме възможност на младите хора да станат активни граждани, които разбират своите права и отговорности. Това не само засилва тяхното личностно развитие, но и допринася за създаването на демократично, приобщаващо и устойчиво европейско общество. От решаващо значение е обаче **да се поддържа балансирана перспектива**. Признавайки потенциала на науката за напредък, трябва да признаем и нейния потенциал за злоупотреба. Младежите трябва да бъдат образовани за своята отговорност, както на индивидуално, така и на социално ниво, да насърчават прозрачността в научните практики и да гарантират, че научните открития служат на по-голямото благо на човечеството.

Като младежки работници, наша отговорност е да предоставим на младите хора знанията и уменията, от които се нуждаят, за да се ориентират в сложността на съвременния свят и да допринесат положително за обществото.

Ползи и възможности за младежите

Научавайки за въздействието на науката върху правата на човека може да **вдъхнови младите хора** да се включат в своите общности и да определят **как могат да използват собствените си умения, за да внесат положителни промени**. Следователно междусекторното образование между науката и правата на човека ще допринесе за формирането на информирани млади граждани, притежаващи критично мислене и активно участващи в насърчаването на човешките права и борбата с неравенството в обществото във всичките му форми. На следващата страница можете да прочетете за **повече ползи и възможности за младите хора**.

Повишава тяхната отговорност и участие

Повишава нивата им на отговорност и активно участие в обществения и политическия живот.

Повишава интереса към научните кариери

Повишава интереса към преследване на кариери в науката.

Подобрява научните познания

Подобрява разбирането на науката и предлага по-добра представа за практическите ѝ приложения, като помага на младите хора да станат по-конкурентоспособни и ефективни в училищните или академичните постижения.

Разширява разбирането на научните изследвания

Подобрява разбирането на ползите от научните изследвания както за дългосрочното подобряване на общността, така и за развитието на критичното мислене.

Насърчава скептицизма и бдителността

Засилва скептичното отношение към необоснованите твърдения и повишава осведомеността за фалшивите новини, псевдонаучни доклади и дезинформацията в медиите и обществените пространства.

Повишава самочувствието

Подобрява увереността в способността на човек да направи света по-добро място.

Свързва науката с човешките права в съзнанието им

Преподаването на наука в контекста на правата на човека предизвиква интерес в областта на НТИМ като начини за справяне с обществените предизвикателства (като бедност, социално неравенство, изменение на климата, конфликти и липса на ресурси), като по този начин се подхранва поколение от учени с гражданско мислене.

Улеснява критичния преглед

Осигурява на младите хора възможности да се включат в критично самоизследване и обществен анализ чрез дискусии по въпроси от обществен интерес

Насърчава креативността

Насърчава творчеството, като дава възможност на младите хора да се чувстват уверени в откриването на своите научни/технически умения, да се научат да правят нововъведения.

Развива критичното мислене

Подобрява критичното мислене и способността за информирано самоуправление.

Казуси от практиката

Илюстриране на успешна интеграция

Като младежки работници **можете да използвате като отправна точка основните научни области, изучавани в училище**, които са най-познати на младите хора (математика, биология, физика, химия и др.).

Избройте други науки, които са свързани с всяка основна област по-горе (младежите могат да го направят като упражнение).

Покажете кои социални/хуманитарни науки са свързани с всяка научна област и как.

Подчертайте начина, по който правата на човека са се развили от взаимосвързаността на тези области

Вземете предвид, когато е приложимо, научните индустрии, присъстващи в географския район на младежите, и създайте някои дейности въз основа на тях, за да улеснят връзката и разбирането на младите хора, както и да ги мотивират да преследват такива кариери. Например, ако районът е известен с експлоатацията на нефтени/газови ресурси, трябва да дадете примери, свързани с това.

Имайки предвид необходимостта от съпоставяне на развитието на правата на човека със съответното ниво на знанията на съвременното общество, като младежки работник **е от съществено значение да се използват ясни инструменти и послания**, за да се свържем с широк кръг от млади хора.

Обмислете използването на различни методи и платформи, за да ги ангажирате ефективно, включително физически и онлайн събития, неформални дейности като семинари, клубове и дебати, както и интерактивни формати като ролеви игри, игри и Сократов диалог. Чрез възприемането на различни подходи можете да гарантирате, че посланието ви резонира с младежката аудитория и насърчава смислената ангажираност.

След това ще ви покажем как определени научни области могат да бъдат свързани към ключови проблеми с човешките права.

Преподаването на биология трябва да помогне на младежите да подобрят разбирането си за значението на биологията в обществото, като например **качеството на живот и здравето** чрез медицината, както и за **опазването на екосистемите на Земята** чрез екологията. Във връзка със здравето можете да ангажирате младите хора в дискусии за:

- ◆Изобретенията на ваксините и антибиотиците;
- ◆Значението на разбирането на бактериите и вирусите;
- ◆Предотвратяване на заболявания;
- ◆Премахване на стигмата около достъпа на подрастващите до услуги в областта на сексуалното и репродуктивното здраве.

Преподаването на химия играе жизненоважна роля в здравеопазването и фармацевтичната индустрия: синтез, производство, проектиране на лечения и лекарства, на хирургически материали, производство на безопасни храни, чиста вода, антибактериални сапуни и детергенти, инструменти за ранно откриване на болести и за тяхното лечение, за да има **по-здрави общности**.

- ◆Ангажирайте групи от студенти по наука в задачата да изследват бактериите или токсините от околната среда от гледна точка на **устойчивостта**.

Преподаване на математика:

Що се отнася до статистиката, тя може да бъде свързана с **правото на участие в политиката и вземането на решения**, или с **правото на достъп до информация**, защитена чрез прозрачност на публичните политики/политиките за младежта. Или може да бъде свързано с **правото на труд, правото на еднаква защита** и достъпа до **права на социална закрила на пазара на труда** (*равно заплащане за труд с равна стойност*)

- ◆Помолете младите хора да анализират разпределението на заплатите от различни страни / региони на тяхната страна и да създадат просто сравнение (използвайки кръгови диаграми, стълбовидни графики или други). Това би довело до групова работа, използване на компютри и интернет (евентуално и ИИ), проста математика (организиране на данните) и разбиране на техните икономически ситуации.

Накрая, като младежки работници, можете да създадете групова дискусия около тяхната задача и да подходите към темата от социална гледна точка и от гледна точка на правата на човека.

Преподаване на информационни технологии:

Можете да направите връзка с правото на зачитане на личния живот – то е свързано с използването на технологии, изкуствен интелект (алгоритми).

Теми за обсъждане:

- ◆ ИИ, който защитава сигурността на младите хора и им помага да се възползват от основните си права (положителен ефект) спрямо рисковете-използването на ИИ със злонамерени цели (отрицателен ефект);

- ◆ Използването на ИИ за намаляване на пропуските при вземането на решения (положителен ефект) спрямо потенциала за засилване на предразсъдъците при вземането на решения (отрицателен ефект)

Можете също така да направите връзка с **правото на достъп до информация** и правото на **свобода на изразяване**: технология в полза на уязвимите групи (положителен ефект) спрямо разпространение на изказвания, подбуждащи към омраза (отрицателен ефект)

- ◆ Помолете младите хора да направят списък с ползите и недостатъците от използването на ИИ в ежедневието си.

- ◆ Обсъдете какви мерки за онлайн самозащита предприемат и какви критерии използват, за да идентифицират потенциалните насилници онлайн.

В допълнение към това, преподаването на науки трябва да **помогне на младите хора да развият способността си да оценяват критично и да правят разлика между твърдения, основани на научни и ненаучни твърдения.**

Критичното разглеждане на обществените въпроси от страна на младите хора не следва да се ограничава до критика на източника, която има за цел да пресее „истинските“ факти и неоспоримата наука.⁹ Тоест, когато обучаваме младите хора как да анализират критично публичната информация (напр. фалшивите новини), нашият подход следва да се съсредоточи и върху развиването на способността им да разбират и идентифицират автономно това, което е научно вярно, и това, което е научно невярно. По този начин, дори ако пропуснат, че източникът е грешен или манипулативен, те трябва да могат да идентифицират фалшивото съдържание - на основно ниво - автономно.

Етични дилеми

Правата на човека и етиката са свързани и не могат да бъдат изпълнени едни без други. За разлика от науката, която показва какво е обективна реалност, търсейки причинно-следствени връзки между обекти или природни явления, независимо от нашите стремежи, етиката ни насочва към това какво е позволено, забранено или наложено в нашите действия от гледна точка на моралната доброта.

Етичните съображения и прилагането на принципите на правата на човека са основополагащи за научната практика. Това подчертава, че е важно не само да се развива научното познание, но и да се гарантира, че то се използва етично и за подобряване на човечеството.

Етичното вземане на решения се основава на основни ценности като надеждност, уважение, отговорност, справедливост, грижа, доброта и добро гражданство.

Този подход може да насърчи младите хора да мислят за **етичното измерение на технологиите и науката** и за това кои практики имат отрицателно/положително въздействие върху основните права. Примери: медицинските изследвания, извършени в миналото върху преследвани или уязвими групи, цензурата в интернет или ограничения достъп до онлайн съдържание в някои държави, използването на ИИ за потушаване на демократични въстания, наблюдението, което нарушава правото на личен живот, и т.н.

Съвет! Обсъдете с младежите техните виждания за етиката, като им предложите хипотетични сценарии и ги попитате какво би било най-етично решение на представените проблеми.

Усилване на гласовете и повишаване на осведомеността по въпросите за човешките права

Както се вижда от историята, **правата на човека не могат да се приемат за даденост**. Общественият промени оказаха дълбоко въздействие върху развитието на правата на човека. Технологичният напредък, ключовите събития, развиващите се социални норми и променящите се политически контексти допринесоха за начина, по който са се развили принципите на правата на човека. Ето защо трябва да обединим силите и гласовете си, за да гарантираме, че всички правителства защитават, зачитат и спазват правата на човека!

Социалните движения и активизмът изиграха решаваща роля за напредъка в областта на правата на човека. Тези движения, често водени от ангажирани лица и общности, оспорват установените норми, повишават осведомеността и се борят за признаването и защитата на различни човешки права.

Тези движения демонстрират силата на колективните действия и активизма на местно равнище, при оформянето на развитието на човешките права, настояването за промяна и разширяването на обхвата на правата и свободите, признати и защитени в световен мащаб. Следва да прочетете за някои от тях.

**„Никога не подлагайте
под съмнение, че
една малка група от
мислещи
и ангажирани граждани
могат
да променят света.
Всъщност, това е
единственото нещо,
което някога го е
променяло.“**

Маргарет Мийд

Примери за активизъм и социални движения:

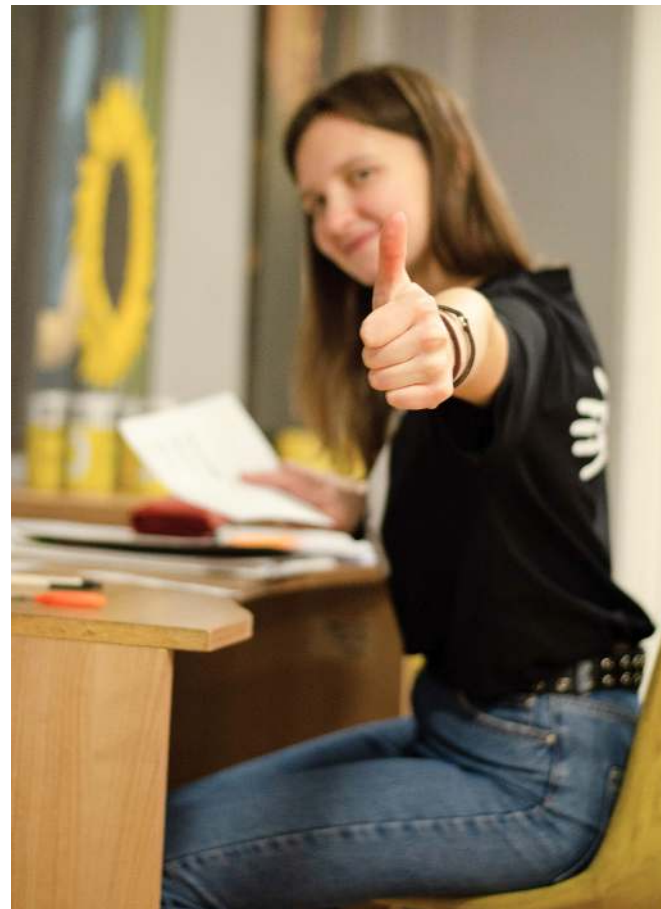
- **Аболиционизмът** - Движението за прекратяване на трансатлантическата търговия с роби и премахване на робството изигра жизненоважна роля за установяването на принципа, че всички човешки същества имат право на свобода и равенство, независимо от расата или произхода.
- **Избирателното право на жените** - Борбата за правото на жените да гласуват и да участват в политическия живот беше важен етап в развитието на правата на човека, тъй като постави под въпрос традиционните полови норми и доведе до важен напредък в равенството между половете.
- **Движение за гражданските права** - Кампанията за расово равенство и прекратяване на сегрегацията в Съединените щати изведе въпроса за расовата дискриминация на преден план в глобалните дебати за правата на човека, което доведе до значителен напредък в защитата и насърчаването на расовото равенство по света.
- **Движението MeToo** - социално движение и кампания за повишаване на осведомеността срещу сексуалното насилие, сексуалния тормоз и културата на изнасилване, в която хората (особено жените) говорят публично за своите преживявания на сексуално насилие или сексуален тормоз. Хаштагът #MeToo се използва от 2017 г. като начин да се привлече вниманието към мащаба на проблема.
- **Петъци за бъдеще** - организирано и водено от младежи движение, което започна през 2018 г., след като 15-годишната Грета Тунберг и други млади активисти седяха пред шведския парламент всеки учебен ден в продължение на три седмици, за да протестират срещу липсата на действия по отношение на климатичната криза.

Съвет! Ангажирайте младите хора, като ги попитате какви социални движения познават, дали някога са участвали в маршове или социални протести. Има ли нещо, срещу което протестират или критикуват и биха направили публична инициатива?

ЕТО нашите предложения за ефективна комуникация на научните стратегии:

- Използвайте разпространението на науката като инструмент за повишаване на осведомеността на гражданите за това как научните въпроси могат да бъдат свързани със социалните въпроси и политиката. Вижте граждански научни инициативи.
- Съсредоточете се върху реалните проблеми на вашата общност, които могат да бъдат решени с помощта на науката. Попитайте младите хора какви решения могат да измислят или поканете учен да проведе дискусия с тях по тази тема.
- Използвайте технологията за достъп до отдалечени части на света. Това е мощен инструмент за използване на науката за застъпничество, дебати за формиране на политики и съдебни спорове.
- Ангажирайте учени, инженери и здравни специалисти в дискусии с младежта по въпроси, свързани с правата на човека, по-специално тези въпроси, които включват учени и инженери и провеждането на науката.
- Свържете практикуващите в областта на правата на човека с членове на научната общност и улеснете достъпа им до научна информация и знания;
- Подобрейте достъпа на практикуващите специалисти в областта на правата на човека до научна и технологична информация и знания.

Обучението по правата на човека трябва да има **крайна цел: подпомагане на младите хора да постигнат промяна в нагласите.** Ето защо, като младежки работници, трябва да дадете възможност на младите застъпници за смислена промяна, като практикувате следното:

- Настоявайте правителството и публичните органи да предприемат необходимите мерки за изпълнение на ангажиментите по отношение на правата на човека;
- Активно участвайте в разработването на местни и национални рамки за гарантиране на защитата на правата на човека;
- Гарантирайте, че властите и политическите лидери вземат научно обосновани решения. В това отношение младите хора следва да достигнат до потенциалните следващи лидери в своята общност и да ги накарат да осъзнаят и разберат връзката между науката и правата на човека и въздействието, което тя може да окаже върху членовете на тяхната общност.
- Гарантирайте, че правата на човека са в центъра на публичните политики, когато те се отнасят до области на науката (технология, жилищно настаняване, наблюдение, производство на енергия,

изменение на климата, достъп до прясна вода, биологична война, обезлесяване, обществено здраве, устойчиво развитие и др.)

Политиките, основани на правата на човека, следва да отчитат не само икономическите, но и социалните, научните и образователните фактори. Подходите, основани на човешките права, не следва да се използват просто като луксозен морален аспект на политиката или научните/технологичните иновации. **Те могат да формират самото сърце на устойчивото бъдеще.**

ГЛАВА 5 – Сътрудничество със заинтересовани страни и партньори

Като младежки работници трябва да се стремите да изградите партньорства с научни организации и организации за защита на правата на човека. Ето нашите предложения:

- Организирайте посещения в местни музеи, научноизследователски центрове, образователни институции, частни дружества и други организации, свързани с науката и правата на човека;
- Поканете учени, експерти по правата на човека или активисти да разговарят с младите хора във вашата група;
- Организирайте конференции или публични презентации, на които можете да поканите учени, експерти по правата на човека или активисти.
- Създайте местни граждански групи, които включват учени. Това ще помогне на младежите да се научат как да задават въпроси като учени, да се занимават с решаване на проблеми и съвместно да създават решения за реалните проблеми на своята общност.
- Включете публичните институции като партньори или сътрудници във вашите проекти (обществени библиотеки, обществени училища/университети, местни органи);
- Организирайте младежки посещения в институциите на местните власти или поканете представители на публичните власти на дискусии с младите хора по актуални проблеми, засягащи вашата общност.

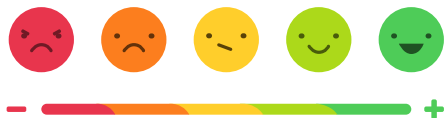
Оценка на качеството и оценка на въздействието не е най-очарователната тема, но е изключително нужна. Тази глава ще ви помогне в процеса по прост и ясен начин.

Цели на оценката: Поставяне на ясни цели

Първо, защо оценяваме? Трябва да определим дали интегрираният ни подход към науката и образованието в областта на правата на човека достига своя връх. Усвояват ли участниците научни знания? Разбират ли те принципите на правата на човека? Виждаме ли някакви промени в нагласите или поведението? Това са показателите, към които се стремим - да разберем реалното въздействие на нашите усилия.

Избор на методи за оценка: Избирайте мъдро

А сега към методите. Варианти не липсват — анкети, интервюта, наблюдения, каквото се сетите. Изберете тези, които най-добре подхождат на вашата програма и аудитория. Придържайте се към практичност и ефективност

Събиране и анализ на данни: Събиране на информация и осмисляне на числата

Време е за събиране на данни. Това означава да задавате въпроси, да провеждате интервюта и да държите нещата под око. Но помнете, уважавайте неприкосновеността на личния живот и правата на хората на всяка стъпка от пътя. След като имате купчина данни, е време да анализирате. Потърсете тенденции, модели, всичко, което хвърля светлина върху въздействието на вашите учебни сесии. И не пестете нито от количествен, нито от качествен анализ.

Наблюдение на напредъка: Придържайте се към целта

Не чакайте до края, за да видите как ще се развият нещата. Следете напредъка си по време на програмата. Ако нещо не работи, бъдете готови да го замните. Гъвкавостта е от ключово значение.

Докладване и комуникация: Споделяне на резултатите

Сега е време да споделите откритията си. Сглобете ясен и кратък доклад и разпространете информацията. Нека всички знаят за страхотната работа, която вършите, и за разликата, която правите.

Отзвук и учене: Непрекъснато усъвършенстване

Отделете малко време, за да помислите върху процеса на оценяване. Какво проработи и какво не? Използвайте това, което сте научили, за да усъвършенствате програмата си за следващия път. Всичко опира до това да станеш по-добър.

Етични съображения: Правете нещата правилно

Винаги действайте етично. Получете съгласие, защитавайте неприкосновеността на личния живот и сведете до минимум вредите. Ние сме тук, за да направим положителна промяна, така че нека го направим по правилния начин.

Устойчивост и дългосрочно въздействие: Гледайте напред

Накрая, помислете за по-голямата картина. Как можете да използвате констатациите от оценката, за да постигнете трайно въздействие? Оценявайте не само защото трябва, но и за да разберете истинското въздействие на вашите усилия и да гарантирате, че те имат траен ефект върху живота на младите хора.

Ето това е накратко оценка на качеството и оценка на въздействието. Сега покажете на света невероятното въздействие на вашия интегриран подход към науката и образованието за правата на човека!

В тази глава изследваме поредица от **завладяващи казуси** и **вдъхновяващи истории**, които подчертават практическите приложения и трансформиращото въздействие на интегрирането на науката с правата на човека в младежката работа. Включихме и ценни съвети от младежките работници, които участваха в нашия обучителен курс и които проведеха следобучителни учебни дейности за младежите от своите общности.

Всяка история беше внимателно подбрана, за да покаже предизвикателствата и победите, постигнати от младежките работници от различни страни. Тези истории не само служат като образователни инструменти, но и като мотивация, демонстрирайки силата на иновативното мислене и етичното обмисляне в насърчаването на обществените промени.

Чрез примери от реалния свят тази глава **има за цел да вдъхнови вас**, младежките работници и преподавателите, и да ви предостави конкретни примери за това как науката и правата на човека могат да бъдат преплетени, за да създадат въздействащи и положителни промени в общностите. Докато изследвате тези истории, ви каним **да почерпите вдъхновение** и да съберете прозрения, които могат да бъдат приложени във вашите собствени усилия за овластяване на младите хора и изграждане на по-справедлив свят.

Вдъхновяваща история: Свързване на науката и правата на човека за ромските младежи

Преглед:

Младежки работник: Венелин Стойчев

Дата и място: Януари, 2024 (Кюстендил)

Участници: 18-26 годишни доброволци от младежка НПО, която работи с ромски младежи от различни държави

През януари 2024 г. младежният работник проведе двудневна учебна сесия с акцент върху интегрирането на науката и правата на човека. Участниците, които бяха млади ромски доброволци от неправителствената организация LARGO, първоначално намериха темите абстрактни и отдалечени. За да се справи с това, Венелин използва практически примери и интерактивни игри, които постепенно завладяха интереса им и улесниха динамичните дискусии, особено за бъдещите приложения на науката при решаването на обществени въпроси. Това беше полезно, за да могат участниците да разберат как темата е свързана с проблемите, пред които са изправени или биха могли да се изправят: качеството на здравеопазването, достъпа до образование, насилието в местните общности, разпространението на наркотици, трафика на хора и др.

Учебната сесия успешно трансформира първоначалния скептицизъм в ентусиазирано участие, илюстрирайки силата на превръщането на науката и правата на човека в осезаеми и актуални сили в живота на младите хора. Венелин планира да продължи тези въздействащи сесии, като допълнително проучи практическите пресечни точки на науката и правата на човека.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Улеснете първоначалните връзки:** Разчупете леда, за да окуражите личното споделяне. Например, разделете участниците по двойки и ги накарайте да запознаят партньорите си с групата. Това не само разчупва леда, но и изгражда първоначални връзки между участниците.
- **Включете кинестетични дейности:** Използвайте игри, базирани на движение, за да поддържате високи нива на енергия и да подобрите фокуса. Във втората сесия може да имате участници, имитиращи движенията на водещия, които могат да разведрят настроението и да увеличат вниманието.
- **Подобреете комуникационните умения:** Приложете игри, насочени към комуникацията, като например „развален телефон“, където участниците прошепват съобщение по веригата, като демонстрират колко лесно информацията може да бъде изкривена и подчертават значението на ясната комуникация.
- **Свържете дейностите с ежедневието:** Уверете се, че всички дейности са обвързани с ежедневието на участниците. Това свързване помага за превръщането на абстрактни понятия като науката и правата на човека в осезаеми и смислени дискусии.
- **Придържайте се към темата:** Приспособете съдържанието, за да отговорят директно на интересите и нуждите на вашата аудитория. Избягвайте широки, общи теми, които може да не резонират, като вместо това се фокусирате върху конкретни въпроси, които оказват пряко влияние върху живота им.

Вдъхновяваща история: Използване на театъра за творческо обучение

Преглед:

Младежки работник: Даниела -Адриана Танаса

Дата и място: Февруари 2024, Студентски дом на културата, Яш (Румъния)

Участници: 16-20 годишни младежи, включително от необлагодетелствени среди

Младежният работник Адриана създаде увлекателна учебна сесия, която събра театъра и образованието. Тя ангажира петнадесет млади хора за иновативно изследване на науката и човешките права през вековете.

Основният акцент на сесията беше „Предизвикателството на миналото“, в рамките на което учениците изследваха и разиграха различни преживявания на мъжете и жените в историята на науката. Пишейки и изпълнявайки кратки пиеси, учениците ярко обрисоваха историческите предизвикателства и постижения, правейки миналото свързано и проникателно.

Учениците се включиха пълноценно както в дискусиите, така и в представянето, тъй като сесията на Адриана беше нещо повече от образователна; това беше трансформиращо преживяване, което ги насърчи да мислят критично и творчески за света около тях. Тя планира да продължи да използва тази ефективна комбинация от театър и образование, за да вдъхнови още повече млади умове в бъдеще.

Описание на учението „Предизвикателството на миналото“:

- **Цел:** Учениците изследват ролите на половете в науката чрез историята, като създават и изпълняват театрална пиеса.
- **Структура:** Разделете участниците в смесени екипи. Възложете на всеки екип задачата да изследва историческото пътуване на жените и мъжете в науката, като се съсредоточи върху различията и основните етапи
- **Изпълнение:** Екипите прекарват 10 минути в проучване, 5 минути в писане на сценарии, а други 5 минути в подготовка на сцената и реквизита. След това всеки отбор изпълнява своята 5-минутна постановка.
- **Дискусия:** След представленията проведете отчетна сесия, за да обсъдите пиесите, изследователския процес и получените прозрения. Завършете упражнението, като ги помолите да направят своите заключения и да предложат своя принос.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Креативност в образованието:** Използвайте творчески методи като театър, за да направите сложните теми ангажиращи. Този подход помага на участниците да се свържат емоционално с материала, насърчавайки по-дълбоко разбиране и ангажиране.
- **Гъвкавост:** Бъдете адаптивни в планирането си. Когато сте изправени пред предизвикателства, независимо дали са логистични или технически, наличието на резервни планове и способността да мислите на момента ще запази сесията ви на правия път.
- **Ангажираност чрез обратна връзка:** Редовно търсете и включвайте обратна връзка. Разбирайки опита на участниците може ще доведе до подобрения в дизайна и изпълнението на сесията

Вдъхновяваща история: Използване на науката за подпомагане на правата на човека

Преглед:

Младежки работник: Антоан Фаруджа

Дата и място: март 2024, къща Св. Филип, Сенглеа (Малта)

Участници: 14-29 годишни от различни общности

Антоан проведе трансформираща учебна сесия, насочена към участниците предимно от непривилегирани среди. Целта беше да се демистифицират понятията за наука и човешки права, за да станат достъпни и уместни. Антоан използва различни интерактивни техники, включително изследователски дейности с мобилни телефони, за да ангажира активно участниците. Отличителна черта беше използването на виртуалната реалност (VR), за да покажат на участниците въпроси, свързани с правата на човека в Африка, като се смесват технологиите с изграждането на съпричастност. Друг ефективен инструмент беше практическата осветителна дейност, която не само учеше на технически умения, но и поддържаше участниците ангажирани и заинтересовани.

Младежкият работник се сблъска с някои предизвикателства, като например получаване на родителско/настойническо съгласие за млади участници, които са бежанци или нямат родителски грижи, но той успя да ги преодолее, като използва съществуващите разрешения от дейностите на младежкия център, като гарантира, че нито един заинтересован младеж не бе изключен поради бюрократични пречки. Той получи положителна обратна връзка, особено за интерактивността и използването на технологиите.

Тази учебна сесия в Сенглеа илюстрира как иновативните образователни подходи могат значително да овластят младите хора, превръщайки абстрактните концепции в инструменти за застъпничество и промяна. Тази история служи като вдъхновяващ модел за младежките работници в световен мащаб. Мотивиран от успеха, Антоан планира да продължи и разшири тези сесии, укрепвайки моста между науката и образованието по правата на човека.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Използване на технологии за ангажиране:** Използвайте технологиите, с които младите хора са запознати и харесват. Например, включете дейности с мобилни телефони (*Mentimeter, Kahoot, интернет проучвания и т.н.*) в сесията, за да поддържате интереса и да насърчавате активното участие. Виртуалната реалност (VR) също може да бъде мощен инструмент за създаване на потапящи обучителни преживявания, които ги пренасят в сложни проблеми от живота.
- **Интерактивно обучение:** Странете от дългите лекции, особено за аудитории с кратки периоди на внимание или тези, които са имали отрицателен опит с формалното образование. Използвайте комбинация от кратки разговори и интерактивни дейности като групови дискусии, практически упражнения или технологични задачи, за да поддържате енергията висока и участниците ангажирани.
- **Използвайте прости, практични демонстрации:** Прилагайте прости, но ефективни демонстрации като комплект от осветителни тела, за да преподавате научните принципи. Тези дейности не само обясняват сложни идеи по разбираем начин, но и добавят елемент на забавление, който може да подобри ученето.
- **Справяне с чувствителни бюрократични предизвикателства:** Бъдете гъвкави и креативни в справянето с бюрократични или административни пречки, като например получаване на съгласие от родител/настойник. Стратегията на Антоан за използване на вече съществуващи съгласия за дейности на младежкия център е пример за това как да се опростят процесите, за да се гарантира, че никой участник не е пропуснат поради технически причини.

Казус от Ямбол, България

Преглед:

Младежки работник: Десислава Калинова-Зуева

Дата и място: Февруари 2024, Ямбол (България)

Участници: 14-16 годишни младежи

Младежният работник подготви двудневна учебна сесия за група подрастващи, като свързва науката и правата на човека чрез интерактивни методи на обучение. Сесиите включваха комбинация от дейности като интерактивни презентации, видеоматериали и семинари, които участниците смятаха за изключително ценни.

Забележителен акцент беше интерактивната презентация в местна обсерватория, където участниците обсъдиха бъдещите последици от научните проекти за правата на човека.

Успешни стратегии:

Разбиване на ледовете чрез интерактивност: Първата сесия започна с ангажираща дейност, в която участниците отгатнаха значението на абсолютните права (за разлика от неабсолютните права) и обсъдиха въздействието на научните изобретения върху обществото и правата на човека.

Творческо изразяване: Във втората сесия те изразиха своята идентичност, като написаха имената си на цветна хартия и нарисуваха три лични символа (един от които трябва да бъде често използвано устройство) и създадоха тематичен плакат.

Активност „Дървото на живота“: Всеки участник написа името си на сърце и го е поставил на „Дървото на живота“, насърчавайки чувството за общност и принадлежност.

Образователен подарък: Участниците получиха личен ключодържател-аларма, който те много оцениха като смислен и полезен спомен.

Заклучение:

Учебните дейности бяха добре приети, без значителни пречки. Успешното интегриране на практически задачи и интерактивно обучение накара младежкия работник да планира бъдещи сесии. Като се има предвид положителната обратна връзка и видимия ентузиазъм от страна на участниците, има ясно искане за продължаване на образованието по пресечната точка на науката и правата на човека.

Подходът на младежкия работник за съчетаване на научното образование с принципите на правата на човека не само образова, но и вдъхнови младежта на Ямбол. Нейният метод за използване на творчески и интерактивни елементи за подобряване на ученето се оказва ефективен, с планове за възпроизвеждане и разширяване на тези успешни стратегии в бъдещи семинари.

Казус от практиката: Насърчаване на диалога относно науката и човешките права

Преглед:

Младежки работник: Богдан-Андрей Лунгу

Дата и място: март 2024, Факултет по политически, административни и Комуникационни науки, Клуж-Напока (Румъния)

Участници: 18-26 годишни младежи, членове на ромските, турските, унгарските и мюсюлманските малцинства

Акценти от сесията: Учебната сесия беше структурирана като открит диалог, позволяващ на участниците свободно да споделят своите гледни точки и опит. Обсъжданията засегнаха научната валидност, научния метод и връзката им с правата на човека. Изключителен момент беше ролевата игра, в която участниците приеха сценарии, представящи предизвикателствата, пред които са изправени жените в науката през 18-ти и 19-ти век. Тази дейност, заедно с дискусиите по Конвенцията на ООН за правата на човека, дълбоко ангажира студентите, предизвиквайки оживени дебати и проникателен обмен.

Предизвикателства и решения: Успехът на тази сесия подчерта значението на съчетаването на образователни дискусии с интерактивни методи на участие за изследване на сложни теми.

Бъдещи планове: Насърчен от положителната обратна връзка и дълбочината на дискусията, младежкият работник планира да проведе повече сесии по тази тема. Двама участници изразиха интерес към сътрудничество по бъдещи проекти, като потенциално разшириха тези дискусии, така че да обхванат и други общности. В ход са и инициативи за адаптиране на този модел за учебни дейности в други градове, като Радауц, с цел насърчаване на науката и осведомеността за правата на човека сред по-младите хора.

Пример за ефективен семинар: Жонглиране на идеи и мнения

Цел: Този семинар има за цел да създаде динамичен диалог, в който участниците могат свободно да изразят първоначалните си реакции и интерпретации на различни теми, свързани с науката и правата на човека.

Структура:

1. **Въведение:** Младежкият работник въвежда концепция или изявление, свързано с темата на сесията.
2. **Първоначални реакции:** Участниците са приканвани да споделят първите си впечатления, както и лични или професионални връзки по темата.
3. **Водеща дискусия:** Младежкият работник насърчава дискусия, която гарантира, че всеки участник има възможност да даде своя принос. Дискусията се поддържа балансирана, като внимателно се насочва разговорът и се гарантира, че всички гласове са чути, без да доминират в дискурса.

💡 Съвети за изпълнение:

- **Окуражавайте откритостта:** Създайте гостоприемна среда, която зачита всички гледни точки. Насърчавайте участниците да говорят открито, без страх от съдене.
- **Осигурете пространство за равенство:** Активно управлявайте дискусията, за да гарантирате, че по-тихите участници имат възможност да говорят и че по-активните участници не надделяват в разговора.
- **Свържете личния опит:** Насърчавайте участниците да свържат дискусията с личния си опит или академични изследвания, които могат да обогатят диалога и да направят абстрактните понятия по-реални.

Ползи: Този подход не само разчупва леда сред участниците, но и задълбочава ангажираността им с темата, като я свързва с живота и обучението им. Тя насърчава чувството за общност и споделено учене, което може да доведе до по-смислени и въздействащи дискусии.

Казус: Изследване на науката и човешките права в областта на социалния активизъм

Преглед:

Младежки работници: Шона Вела и Марк Фаруджа

Дата и място: март 2024, сградата на Moviment Graffiti Валета (Малта)

Participants: 20-30 годишна група от бежанци, живеещи в Малта и млади активисти, които организират протести за социални проблеми

Акценти от сесията

В сърцето на една жизнена общност, този екип от младежки работници проведе учебна сесия, която беше смесица от оживени дискусии, викторини и brainstorming моменти. Първо, те се съсредоточиха върху правата на човека и активизма, а след това задълбаха в критичната роля на науката в тези области. Бърза викторина в точния момент направи прехода в сегмента на науката безпроблемно.

Сесията завърши с творческо упражнение, в което участниците, въоръжени с картон и маркери, планираха хипотетични протести, прилагайки новооткритите си знания по осезаем начин.

Този подход не само запълни учебната сесия, но и насърчи динамична учебна среда, в която всеки участник можеше да изрази своя опит и идеи, което наистина превърна сесията в успешно сътрудничеството.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Разберете контекста на общността:** Отделете време за разбиране на специфичните предизвикателства и културната динамика на общността. Тази осведоменост може да ръководи разработването на съдържание, което резонира по-дълбоко с участниците, като например използването на примери и казуси, свързани с техния опит.
- **Създаване на безопасно пространство:** Подсигурете сесията като безопасно пространство, където участниците се чувстват сигурни и уважавани. Това е особено важно в бежанските общности, където хората може да са преживели травма. Подчертайте поверителността, зачитането на различните мнения и важността на подкрепящата учебна среда.
- **Улеснете приобщаващите дискусии:** Използвайте техники за улесняване, които гарантират, че всички участници, включително тези, които са тихи или по-малко уверени, имат възможност да споделят своите мисли и преживявания. Техниките могат да включват малки групови дискусии или групиране на участниците по двойки.
- **Използвайте достъпни материали:** Гарантирайте, че използваните материали, като викторини или образователни материали, са достъпни от езикова и културна гледна точка. Имайте предвид езиковите способности на участниците и осигурете писмени или устни преводи, ако е необходимо.
- **Адаптирайте дейностите към наличните ресурси:** Обърнете внимание на ресурсите, които са на разположение в рамките на общността. За практически дейности използвайте материали, които са лесно достъпни или могат да бъдат набавени на местно ниво без значителни разходи.

Вдъхновяваща история: Малки победи за млади умове

Преглед:

Младежки работник: Виктория Светлинова

Уручева

Дата и място: март 2024, Пловдив (България)

Участници: 18 годишни младежи, избрани поради предстоящия им преход в зряла възраст и тяхното съществуващо разбиране за гражданските права

Виктория, която е на 18 години, използва собствената си възраст и познаване на темата, за да се свърже лесно с други тийнейджъри. Тя проведе обучителни сесии, които се основаваха на това, което тийнейджърите вече знаеха от часовете си по граждански права, като се гмурна по-дълбоко в това как науката и правата на човека са свързани. Акцентът на сесиите беше упражнение с морална дилема. В тази дейност тийнейджърите работиха в групи за решаване на етични проблеми, свързани с науката и правата на човека. Това упражнение беше забавно и накара всички да се замислят, което доведе до оживени дискусии и работа в екип.

Виктория получи положителна обратна връзка и планира да проведе повече от тези сесии. Както нейният учител по граждански права, така и Българският младежки Червен кръст (като партньор) имат интерес да продължат този образователен подход с планове за по-големи сесии. Нейните учебни дейности не само преподават важна информация, но и вдъхновяват тийнейджърите да видят дълбоката връзка между науката и правата на човека, които са от съществено значение за тях, тъй като те се превръщат в информирани и отговорни възрастни.

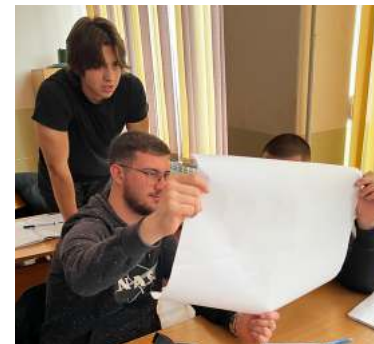
Възпроизвеждане на упражнението за морална дилема:

- Необходими материали: А3 хартия, химикалки, маркери и и принтирано описание на моралните дилеми.
- Подготовка: Разделете участниците на малки групи (3-5 участници).
- Продължителност на дейността: Оставете 15 до 60 минути за обсъждане и разработване на решения.
- Презентация: Ако времето позволява, всяка група трябва да представи своите решения, насърчавайки чувството за постижение и споделяне на различни гледни точки.

💡 Съвети към младежките работници:

- Подготовката е ключова: Уверете се, че всички материали са подготвени предварително, за да се увеличи максимално времето за сесията.
- Използвайте асистиенти: Подсигурете си помощ за логистичните задачи.
- Интегрирайте обучението със съществуващата учебна програма: Работете заедно с учители, за да включат вашата сесия в свързани с нея предмети, адаптирайки информацията към знанията на младежите, за да се осигури дълбочина и релевантност
- Управление на времето: Разпространете материалите в началото на сесията и насърчавайте воденето на бележки по време на презентациите, за да направите прехода към интерактивни дейности по-ефективен.

Примери за етични дилеми:

Достъп до нови лекарства: Компания тества ново лекарство, което може да излекува сериозно заболяване, но това лекарство все още не е доказано безопасно и не е одобрено за употреба от всички. Някои болни хора от беден район искат да тестват това лекарство, защото нямат други опции. Трябва ли фирмата да им даде лекарството, знаейки, че има рискове, или не, за да предпазят хората от възможна вреда?

Заводите и чистият въздух: Голяма компания иска да построи нова фабрика близо до място, където живеят много бедни хора. Фабриката ще предлага работни места и може да помогне на местната икономика, но също така може да замърси въздуха и да разболее хората. Трябва ли компанията да построи фабриката? Дайте аргументи за отговора си.

Технология и образование: Няколко училища получават пари, за да използват напреднали компютърни програми, за да помогнат на младите хора да получат по-качествено образование. Тази технология може да направи образованието по-добро за някои, но също така може да задълбочи пропастта между богатите и бедните млади хора, които може да нямат тази технология у дома. Как училищата трябва да използват тази технология, така че всички млади хора да имат еднакъв достъп?

Генетично тестване и пазене на тайни: Генетично изследване и пазене на тайни: Училище предлага да се направят генетични тестове на младите хора, за да се види дали те могат да се разболеят в бъдеще. Това може да им помогне да избегнат или да се подготвят за заболявания, но също така може да доведе до споделяне на лична здравна информация. Трябва ли младите хора и техните семейства да се съгласят с това тестване? И как училището трябва да се увери, че никой друг няма да разбере за резултатите?

Използване на социалните мрежи за комуникация: Някои тийнейджъри започват кампания в социалните медии, за да променят правилата в училище и да подобрят условията. Училищните ръководители се притесняват, че кампанията може да разпространи грешна информация и да създаде проблеми. Трябва ли училището, за да може да поддържа реда, да спре тези тийнейджъри да използват социалните медии за кампанията си или трябва да им позволят да говорят свободно?

Казус от практиката: Свързване на технологиите и човешките права в образованието

Преглед:

Младежки работник: Марина Марилена Василоф

Дата и място: април 2024, младежки център от Фокшани (Румъния)

Участници: 15-18 годишни младежи, включително от селски райони и икономически необлагодетелствани среди

Акценти от сесията: Сесиите процъфтяваха, когато се обсъждаха пресечните точки на науката, технологиите и правата на човека. Ключов момент бяха етичните дискусии за това как решенията могат да повлияят на човешките ценности и права. Друг важен сегмент беше обсъждането на правото на информация, което спомогна за изясняване на въпросите, свързани с дискриминацията.

Предизвикателства и решения: Основното предизвикателство беше да се насърчи задълбоченото разбиране на сложни въпроси като дискриминацията и технологичното въздействие върху правата на човека, в разнообразна група студенти. Използвайки примери от реалния свят и улеснявайки откритите дискусии, учениците успяха да се включат критично в темите.

Бъдещи планове: Поради успеха на сесията и включването на учениците, има планове за възпроизвеждане на подобни учебни сесии, потенциално включващи по-интерактивни технологии за по-нататъшно проучване на връзката между правата на човека и технологиите.

Пример за ефективен семинар:

- **Описание:** Разделете участниците на малки групи (4-6 човека) и им дайте снимка (изобразяваща спорна сцена, която включва някои технологии), която да анализират. Насърчавайте ги да обсъждат емоциите, предизвикани от изображението, и да спекулират кои права може да са били нарушени в изобразената сцена.
- **Процедура:**
 - Всяка група ще прекара 5 минути в обсъждане на изображението.
 - Групите ще споделят първоначалните си мисли в пленарна сесия.
 - След това фасилитаторът ще разкрие допълнителна информация за изображението, което ще подтикне участниците да преразгледат своите първоначални анализи.
 - Обратно в своите групи участниците ще обсъдят как са се променили мненията им и дали други права изглеждат засегнати.
 - Последната дискусия ще подчертае как технологичното развитие влияе върху достъпа до надеждна информация.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Използвайте примери от реалния свят:** Прилагайте практически примери към сложни теории, за да помогнете на младите хора да се свържат с материала.
- **Насърчавайте критичното мислене:** Насърчавайте младите хора да преосмислят възгледите си като се представя нова информация, за да развиваят на уменията си за критично мислене.
- **Наблегнете на дискусията:** Дайте достатъчно време за групови дискусии, за да имат възможност да изразят и усъвършенстват мислите си.

Казус от практиката: Интегративна наука и образование по правата на човека в технологичен музей

Преглед:

Младежки работник: Райчин Рачев

Дата и място: април 2024, музей ТехноМеджикЛенд, София (България)

Участници: 14-29 годишни непривилегирани млади хора от София, Пловдив, Ботевград и Велинград

Акценти от сесията: Сесията използва интерактивни методи, включително игри, индивидуални и групови проучвания и дискусии, които бяха от основно значение за ангажиране на участниците. Основна характеристика беше проучването на процедурите на Европейската комисия за закупуване на ваксини срещу COVID-19, като бяха изтъкнати потенциални въпроси, свързани с правата на човека. Тази тема, макар и сложна, предизвика значителен интерес и критично мислене сред участниците, тъй като те се научиха да проучват и разбират правата на човека в контекста на информиран избор и участие в процеса на вземане на решения.

Предизвикателства и решения: Основното предизвикателство беше абстрактният характер на темата, която първоначално привлече голям интерес онлайн, но доведе само до няколко действителни участници. За да преодолее това, младежкият работник използва лични мрежи и партньорства с НПО, предлагайки безплатен достъп до музея като допълнителен стимул. Адаптирането на формата на сесията, за да се даде възможност за по-индивидуализирана ангажираност, се оказва ефективно, превръщайки предизвикателството във възможност за по-персонализирано учене.

План за в бъдеще: Сесията в музея успешно показва как интерактивните и добре планирани образователни усилия могат значително да подобрят разбирането на младите хора по сложни въпроси, проправяйки пътя за информирани и активни бъдещи граждани. Насърчен от резултатите, младежкият работник планира да проведе подобни сесии, като се съсредоточи върху последващи дейности като наблюдение на националните институции и институциите на ЕС по отношение на въпросите, свързани с правата на човека.

Успешни стратегии, използвани по време на сесията

- Интерактивни входни игри: За да разчупи леда сред непознати участници, младежкият работник започна с игри, които улесниха въвеждането и зададоха съвместен тон за деня.
- Целенасочени изследователски дейности: Участниците проучиха възложените им теми поотделно, а след това заедно проучиха конкретни случаи, като например обществените поръчки на ЕК за ваксини срещу COVID-19, като насърчиха по-задълбочено разбиране и ангажираност с въпроси от реалния свят.
- Иновативно поднасяне на съдържание: Сесията интегрира творчески правата на човека с настоящите глобални предизвикателства, което дава възможност на участниците да видят значението на тези права в съвременния обществен и научен контекст.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Адаптирайте се към нуждите на участниците**: Бъдете гъвкави в коригирането на съдържанието на сесията и дейностите въз основа на познаването и комфорта на участниците с темата.
- **Използвайте ангажиращи обстановки**: Използвайте уникални места като музеи, за да подобрите учебния опит и да привлечете разнообразна аудитория.
- **Насърчавайте практическото приложение**: Проектирайте дейности, които свързват теоретичните знания с реални сценарии, помагайки на участниците да разберат практическото прилагане на наученото.
- **Насърчавайте последващи действия във връзка с ангажимента**: Планирайте следващи сесии или дейности, които позволяват на участниците да прилагат

Вдъхновяваща история: Овластяване на младежи от селските райони

Преглед:

Младежки работник: Лука Оника

Дата и място: април 2024, Сабарени (Румъния)

Участници: 14-16 младежи от малко село

В малкото селце, Лука се впусна в мисия да просветлява и вдъхновява. Осъзнавайки предизвикателствата на обстоятелствата, пред които са изправени тези млади хора в общността си, Лука разработи програма, която ги запозна с критичното мислене, научния метод и правата на човека. Той откри, че младите участници реагират най-добре на конкретна информация и практически приложения на абстрактни понятия. Той ги запозна с принципите на критичното мислене и историческия контекст на правата на човека, предизвиквайки желание да учат и да задават въпроси. Най-успешната част от сесията включваше групови дейности, които насърчаваха сътрудничеството и практическото прилагане на новите им знания.

Първоначално, младежкият работник планира дебат за кариерното развитие, но този формат не резонира с учениците, които не се справиха със самоанализа и откритата дискусия. Осъзнавайки необходимостта от промяна, той се адаптира, като сподели истории от собствения си ученически период и обясни подробно целите на сесията. Този подход за предоставяне на конкретни примери значително помогна на участниците да се ангажират с темите на семинара.

Една особено ефективна дейност беше мисловната карта на екипа. Групи от 5-6 участници изследваха значението на любопитството в ежедневието. Всяка група разработи мисловна карта, която по-късно представи на своите връстници, демонстрирайки тяхното разбиране и способност да работят заедно ефективно. Това упражнение не само насърчи взаимодействието, но и позволи на младежите да прилагат творчески наученото.

Как да проведем упражнение по мисловна карта

Упражнението по мисловна карта е ефективен начин за стимулиране на творчеството и сътрудничеството. Ето кратко ръководство за това как да улесните тази дейност:

- Определете темата: Изберете главна тема, свързана с целите на вашата сесия. Например използвайте „Въздействието на научния напредък върху обществото“ за сесия, посветена на науката и правата на човека.
- Формирайте групи: Разделете участниците на малки групи от 4-6 души, за да сте сигурни, че всеки може да даде своя принос.
- Подгответе материали: Осигурете на всяка група: голям лист хартия или бели дъски, цветни маркери, лепящи бележки (по избор).
- Представете мисловната карта: Обяснете накратко какво е мисловна карта и покажете пример, ако е възможно. Главната тема трябва да бъде в центъра с разклонение за свързаните подтеми.
- Разработване на мисловна карта: Групите следва да разширят своите разклонения с конкретни въпроси, свързани с всяка подтема. Насърчавайте ги като задавате задълбочени въпроси, които да ръководят разширяване.
- Представяне и обсъждане: Нека всяка група представи своята мисловна карта, като обсъди ключовите точки и прозрения. Организирайте групова дискусия за размисъл върху процеса и резултата
- Обобщение: Завършете, като обобщите наученото и обсъдете как то може да бъдат приложено в реални контексти

Този рационализиран подход към мисловните карти насърчава разбирането и ангажираността, като прави сложните теми достъпни и ангажиращи.

💡 Съвети за младежките работници:

Адаптирайте се към аудиторията си:
Бъдете готови да промените подхода си въз основа на отговорите на участниците. Ако дадена дейност не ги ангажира, не се колебайте да промените плана си.

Казус от практиката: Математиката като инструмент за активисти

Преглед:

Младежки работник: Рафел Грима

Дата и място: март 2024, Организация Moviment Graffiti, Валета (Малта)

Участници: 20-30 годишни, членове и доброволци на НПО, с фокус на активизъм и гражданско участие

Този казус се фокусира върху уникална учебна сесия, проведена от Рафел Грима, насочена към изследване на пресечната точка между математиката и активизма в контекста на образованието за човешките права. Основната цел на учебните дейности беше да се подобри способността на участниците да прилагат математически концепции в подкрепа на инициативите за правата на човека. Чрез интегрирането на тези области, семинарът имаше за цел да даде възможност на участниците да използват ефективно математическите инструменти в усилията си за активизъм.

Акценти от сесията

Учебната сесия включваше интерактивни дейности, предназначени да задълбочат разбирането и ангажираността:

- Встъпителни дискусии: Въвеждане в темата чрез изследване на пресечната точка на математиката и правата на човека.
- Споделяне на опит: Участниците споделиха лични предизвикателства, свързани с изучаването на математика, насърчавайки комфорта и откритостта
- Анализ на казуси: Групите анализираха конкретни случаи, като например Национално проучване на доходите на населението в Малта (2022 г.), като приложиха математически данни към застъпничеството за правата на човека. Това упражнение демонстрира практическото приложение на математическите данни в застъпничеството за човешките права, което позволява на участниците да участват в енергични и проникателни дискусии за влиянието на числата в обществената политика.

Бъдещи планове: Семинарът беше изключително успешен, като 91 % от участниците го намериха за ангажиращ, а 82 % докладваха за по-добро разбиране на правата на човека и науката. Вдъхновен от положителната обратна връзка, Рафел ще продължи да възпроизвежда и разширява този формат до други малтийски НПО, като продължава да интегрира математиката с активизма в областта на правата на човека.

💡 Съвети за младежките работници:

- **Включете примери от истинския живот:** Използвайте актуални събития и исторически казуси, където науката и правата на човека се пресичат, за да направите темата по-подходяща и завладяваща. Примери като използването на криминалистиката в разследванията за правата на човека или ролята на науката за данните в проследяването на миграционните модели, могат да илюстрират практическото приложение на науката в активизма
- **Насърчавайте критично мислене:** Насърчавайте участниците да анализират и поставят под въпрос начина, по който научните данни се използват при изготвянето на политики, както и в медиите. Семинарите, насочени към критичен анализ на статистически данни и проучвания, свързани с въпросите на правата на човека, могат да помогнат на участниците да разберат значението на научната грамотност за развенчаване на дезинформацията и застъпничество за промяна.
- **Партнирайте си с експерти:** Поканете учени, изследователи и активисти като гост-лектори или сътрудници. Тези експерти могат да предоставят информация от първа ръка за това как използват науката в работата си в областта на правата на човека, като предлагат вдъхновяващи истории и практически съвети.
- **Организирайте етични дискусии:** Организирайте дискусии относно етичните последици от използването на науката в работата по правата на човека, като например опасения за неприкосновеността на личния живот с технологията за наблюдение или моралните съображения в биомедицинските изследвания. Тези дискусии могат да задълбочат разбирането на участниците за сложността в пресечната точка на науката и правата на човека.
- **Включете учене, базирано на проекти:** Насърчавайте групите да предприемат проекти, които изискват научни методи за справяне с проблем, свързан с правата на човека. Това може да включва разработване на проучване за оценка на нуждите на общността, използване на картографиране, за да се подчертаят областите, в които липсват ресурси, или създаване на информационни кампании, които използват научни данни за повишаване на осведомеността.

Казус от практиката: Подобряване на образованието по наука и човешки права чрез културно изследване

Преглед:

Младежки работник: Елица Божкова

Дата и място: април 2024, Института за етнология и фолклористика с етнографски музей, София (България)

Участници: 14-17 годишни младежи

Акценти от сесията: Двудневната програма включваше ангажиращи дискусии в класната стая и интерактивна музейна обиколка. Първият ден беше посветен на групови дискусии, в които участниците разработиха решения на хипотетични проблеми. Вторият ден в музея включваше обиколка с екскурзовод, която предизвика оживени въпроси и дискусии, свързващи историческия контекст с актуални въпроси, свързани с правата на човека.

Предизвикателства и решения: Първоначално предназначени за бежанци, логистичните предизвикателства доведоха до насочване към тийнейджъри в гимназията, което неочаквано обогати сесиите, тъй като те донесоха високо ниво на ангажираност и разнообразни гледни точки. За да се запазят темите ангажиращи, интерактивните методи бяха от съществено значение.

План за в бъдеще: Този подход показва как динамичните настройки и интерактивното обучение могат дълбоко да ангажират учениците в разбирането на сложността на науката и правата на човека, като насърчават по-задълбочена оценка и умения за критично мислене. Елица планира да продължи тези сесии, като евентуално се съсредоточи върху по-малки групи от по-широк възрастов диапазон, особено като акцентира върху практическите музейни преживявания.

Ефективни стратегии по време на сесиите:

- Познати групи: Учениците работиха в предварително формирани групи, за да се осигури повече комфорт и, следователно, участие.
- Обиколки, базирай на диалог: Обиколката на музея беше структурирана като интерактивен диалог, поддържайки ученето динамично и ангажиращо.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Въвлечете групата в културни обстановки:** Използвайте музеи или културни обекти, за да направите ученето по-осезаемо и ангажиращо.
- **Фокусирайте се върху интерактивността:** Поддържайте сесиите интерактивни, за да задържите интересът към сложните теми като науката и правата на човека.
- **Бъдете гъвкави:** Адаптирайте подхода си въз основа на характеристиките и нуждите на аудиторията, за да увеличите максимално въздействието на обучението.

Вдъхновяваща история: Свързване на култури чрез наука и образование по правата на човека

Преглед:

Младежки работник: Кристиан Шустер

Дата и място: април 2024, Факултет по европейски науки & местно кино,
Клуж-Напока (Румъния)

Участници: 14-26 годишни младежи от румънски, унгарски, ромски и немски
етнически групи, които идват от различни социални и
образователни среди

Кристиан организира обогатяващ семинар, в който участниците варираха от ученици от 8-ми клас до висшисти, като всички се събраха, за да обсъдят и анализират сложната връзка между науката и правата на човека. Един от най-успешните аспекти на семинара бяха сесиите, в които участниците сформираха екипи, които да подхождат към конкретни задачи и да представят своите констатации. Тези дейности ги изтласкаха от зоните им на комфорт, насърчавайки ги да се ориентират и да преодолеят пропуските в знанията помежду си. Интерактивните сесии резонираха особено силно с по-възрастните участници, които поеха ръководни роли, улеснявайки дискусиите и подпомагайки по-младите си колеги. Семинарът завърши, като участниците заедно отидоха на кино, за да гледат научно-фантастичен филм, който илюстрира темата, последван от групови дискусии.

Управлението на разнообразната група постави значителни предизвикателства, особено при справянето с различните нива на образование и разбиране. Кристиан се подготви чрез планиране на гъвкаво и адаптивно съдържание на сесията, готов на промени, ако е необходимо, въз основа на посоката на дискусиите и отговорите на участниците. Управлението на времето беше решаващ фактор, който се контролираше чрез приоритизиране на интеракциите, вместо бълването на тежка информация, както и подготвянето на различни дейности, които могат бързо да бъдат адаптирани или премахнати в зависимост от потока на семинара.

Вдъхновен от успеха на тази сесия, Кристиан планира да включи подобни теми в бъдещите си учебни сесии. Този семинар не само обогати преподавателското му портфолио, но и подчерта ефективните стратегии за ангажиране на разнообразна аудитория в смислени дискусии по сложни теми.

💡 Съвети към младежките работници:

- **Насърчете многообразието:** Използвайте разнообразния опит на участниците, за да обогатите дискусиите и учебния опит. Различните гледни точки могат да подобрят разбирането и ангажираността между групата.
- **Използвайте подходящо и ангажиращо съдържание:** Дейности като гледане на подходящ филм или интегриране на примери от реалния свят, или анекдотични истории (като *популяризирането на картофите в Прусия чрез император Фридрих Велики през 18-ти век – голям пробив за продоволствената сигурност*) могат да направят ученето по-ангажиращо и свързано. Изберете съдържание, което резонира с интересите на групата, но също така предизвиква тяхното разбиране на темата.
- **Включете интерактивни методи:** Ангажирайте участниците с интерактивни елементи, като например да направят собствените си табелки с имена или да участват в дебати. Тези дейности не само разчупват леда, но и подобряват комуникацията между участниците и поддържат вниманието им
- **Бъдете адаптивни:** Подгответе се за различни нива на знания и интереси. Имайте гъвкави планове и материали, готови да се приспособят към различни темпове и стилове на обучение. Бъдете готови да коригирате дневния ред, ако е необходимо, за да гарантирате, че всички теми са обхванати, без да бързате.

Вдъхновяваща история: напредване на науката и човешките права чрез социално предприемачество

Преглед:

Младежки работник: Андрю Ацопарди

Дати и място: март 2024 г., остров Гозо (Малта)

Участници: 19-30 годишни от малката островна общност

В старомодния остров Гозо младежки работник на име Андрю се зае да запали искра сред местната младеж с трансформираща учебна сесия, която имаше за цел да превърне младите хора в агенти на промяната през призмата на социалното предприемачество

Сесията започна с оживени дискусии, които обединиха концепциите за науката, правата на човека и предприемачеството. Целта на Андрю беше ясна: да покаже как предприемаческите действия биха могли да доведат до положителни обществени промени. Участниците бяха разделени на групи, като всяка група имаше за задача да идентифицира належащ социален проблем. Тяхното предизвикателство беше да мислят творчески и съвместно, за да разработят практическо решение, което да може да бъде приложено в тяхната общност. Това упражнение беше не само за намиране на отговори, но и за изучаване на процеса на иновативното решаване на проблеми и работа в екип

Въпреки някои първоначални предизвикателства, Андрю забеляза, че няколко участници се колебаят да споделят идеите си, вероятно защото се чувстваха засенчени от по-гласовитите връстници. За да насърчи по-приобщаваща атмосфера, той въвежда техника за brainstorming „Round Robin“, която позволява на всеки човек да говори без да бъде прекъсван. Този метод се оказва ефективен, ангажирайки по-тихите членове и обогатявайки дискусията с различни гледни точки. За да запази фокуса и да подsigури чувството за постижение, Андрю също така се увери, че задачите в груповите дейности са ясни и управляеми.

Сесията приключи, като всяка група представи своите решения, използвайки креативно картон и маркери, за да начертае плановете си за общностни проекти. Енергията беше осезаема, когато участниците приложиха това, което бяха научили, развълнувани от потенциала на своите идеи. Обратната връзка беше преобладаващо положителна, като мнозина изразиха ентузиазъм за социално предприемачество и оцениха шанса да приложат теорията на практика. Те си тръгнаха по-уверени и вдъхновени да осъществят промяна в общността си.

Надграждане върху успеха

Вдъхновен от успеха на учебната сесия, Андрю провежда ежемесечно събиране, където младежите на Гозо могат да продължат да изследват и развиват своите предприемачески идеи. Тези срещи се превърнаха в нещо повече от образователни сесии; те са пространство за иновации, другарство и осъществима промяна. Докато гледа към бъдещето, той остава ангажиран с подкрепата на следващото поколение социални предприемачи. Усилията му са нещо повече от образователно начинание; те са катализатор за обществена трансформация. Това усилие е фар на надеждата, илюстриращ, че когато младите хора се подкрепят и вярват в себе си, те имат огромния потенциал да осъществят смислена, трайна промяна в света

💡 Съвети към младежките работници:

- **Насърчаване на приобщаващо участие:** Използвайте техники като метода за brainstorming "Round Robin", за да гарантирате, че всеки участник се чувства комфортно и ценен при споделянето на идеите си.
- **Включете ясни и постижими задачи:** Структурирайте груповите дейности с ясни и постижими задачи, за да запазите участниците фокусирани и да насърчите чувството за постижение.

ГЛАВА 8 - Ресурси и инструменти

Подходящи онлайн платформи, организации и мрежи:

1. Конгрес на Европа, Конгрес на Европа Симпозиум по неформално образование: Доклад, 2001 г., Наличен от: <https://rm.coe.int/2012-compendium-non-formal-education/168077c10b>
2. Европейска платформа за гражданска наука, <https://eu-citizen.science/>
3. Европейска конвенция за правата на човека, Налична от: https://www.echr.coe.int/Documents/D/ECHR/Convention_ENG
4. Европейски младежки форум, <https://www.youthforum.org/>
5. Декларация на Форума на Съвета на Европа за младежта, налична от: <https://www.ohchr.org/en>
6. ЮНЕСКО, Образование за глобално гражданство. Подготвяне на обучаемите за предизвикателствата на 21-ви век, Париж, 2014 г.
7. Всеобща декларация за правата на човека, достъпна от: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Практически инструменти за интегриране на науката и човешките права:

1. Амнести Интернешънъл САЩ, Мрежа за образование по човешки права, Човешки права тук и сега, 1999 г., Налично от: <http://hrlibrary.umn.edu/edumat/hreduseries/hereandnow/Part-1/>
2. Институт Аспен, Инициатива Наука и Гражданство, Налична от: <https://www.aspeninstitute.org/>
3. Съвет на Европа, Брандер П, Ръководство за образование по човешки права с млади хора, Налично от: <https://www.coe.int/en/web/compass>
4. Ръководство за театър и форум, Налично от: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/forum-and-image-theatre-manual.1503/>
5. Ръководство за работа с младежки професионалисти и работници, Овластяване на нашите общности, Налично от: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/guidebook-for-youth-professionals-and-workers-empowering-our-communities.3776/>
6. Метод "Младеж за творчески идентичности" | Ръководство за младежки работници, Налично от: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/the-youth-for-creative-identities-method-a-handbook-for-youth-workers.3460/>
7. Театърът като инструмент за социална промяна: дейности за лидери и фасилитатори, Налични от: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/theatre-as-a-tool-for-social-change-activities-for-leaders-and-facilitators.1933/>
8. Наръчник за застъпничество за младежки права, Наличен от: <https://www.ohchr.org/en/documents/tools/youth-rights-advocacy-toolkit>

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тъй като стигнахме до заключението на това ръководство, е важно да помислим за пътя, който изминахме, за да проучим динамичното пресичане на науката и правата на човека. Нашата цел е да предоставим на младежките работници, преподавателите и обучителите необходимите знания и инструменти, за да дадат възможност на младите хора да използват научните прозрения и принципите на правата на човека за справяне и решаване на обществените предизвикателства.

Какво научихме

- **Интеграцията е от съществено значение:** Интегрирането на образованието в областта на науката и правата на човека обогатява учебния опит и повишава ефективността на усилията за гражданска ангажираност. Този интегриран подход позволява на младите хора да видят как научният напредък може да има етични последици и как научните усилия трябва да бъдат ръководени от правата на човека.
- **Овластяване чрез знания:** Предоставянето на инструменти за разбиране и прилагане на науката в контекста на правата на човека дава на младите хора възможност да станат проактивни граждани, които могат да вземат информирани решения и да се застъпват за смислена промяна.
- **Практическото приложение е от ключово значение:** Прилагането на теоретични знания чрез практически дейности, казуси и решаване на проблеми в реалния свят е от решаващо значение. Това не само осигурява разбиране, но и показва практическото въздействие на тяхното учене, мотивирайки непрекъсната ангажираност и любопитство.

Идеи за добри практики:

- **Насърчавайте приобщаващи и ангажиращи учебни среди:** Използвайте техники, които насърчават всички млади хора да изразяват своите мисли и идеи. Техники като "Round Robin" могат да гарантират, че всеки участник се чувства чул и ценен, насърчавайки по-приобщаваща среда.
- **Насърчавайте критичното мислене и етичното разсъждение:** Предизвикайте младите хора да мислят критично за етичните измерения на научния напредък. Дискусиите и дебатите по теми като неприкосновеността на данните, генното инженерство и изкуствения интелект в наблюдението могат да стимулират критичното мислене и етичните разсъждения.
- **Свържете теорията с действия за общността:** Помогнете на обучаващите се да свържат теоретичните знания с действията за общността. Например проекти, които включват събиране на данни за анализ на местни екологични проблеми или технологични решения за подобряване на достъпността на обществените пространства, за да могат да преодолеят пропастта между теорията и практиката.
- **Съсредоточете се върху непрекъснатото учене и адаптиране:** Областите на науката и правата на човека непрекъснато се развиват. Младежките работници трябва да бъдат информирани за най-новите развития и да адаптират своите програми, за да включат нова информация и технологии, като гарантират, че обучаването им продължава да бъде релевантно и да оказва въздействие.
- **Изградете партньорства:** Сътрудничества с местни университети/училища, научноизследователски институции, студентски асоциации, организации за защита на правата на човека. Тези партньорства могат да осигурят допълнителни ресурси, експертен опит и възможности за младите хора да се ангажират с професионалисти и реални проекти.

Това ръководство има за цел да вдъхнови и информира хората, посветени на образованието на младите хора в пресечната точка на науката и правата на човека. Възприемайки представените принципи, младежките работници могат да играят ключова роля в **оформянето на поколение от информирани, ангажирани и отговорни граждани.**

Заедно нека продължим да **вдъхновяваме, предизвикваме и даваме възможност на младите умове.** Въоръжени с научни прозрения и дълбока ангажираност с правата на човека, те са готови да ни поведат към по-светло бъдеще, където иновациите се използват за доброто на всички и където правата и достойнството на всеки човек са пламенно защитавани и чествани.

Нека запазим това динамично сливане на науката и правата на човека, като **предизвикваме мощна вълна от положителна промяна, която надхвърля границите и отеква през поколенията.**

1. Aspen Institute, *The Science & Civics Initiative* [Internet], Available from: <https://www.aspeninstitute.org/programs/citizenship-and-american-identity-program/science-civics-every-american-know/>
2. Boggio, A., *How science became a human right* [Internet], The Conversation, 2023, Available from: <https://www.pbs.org/newshour/science/how-science-became-a-human-right>, Accessed 9 January 2024
3. Council of Europe, Brander P., *COMPASS Manual for Human Rights Education with Young People*, 2nd ed. 2023, p. 390
4. Djuvara, M., *Eseuri de filosofie a dreptului* [Essays on the philosophy of law], Trei Publishing House, 1997
5. Ridoan, K., Md S. Newaz, M. Rafsan Chowdhury, *Human Rights-Based Approach to Science, Technology and Development: A Legal Analysis* [Internet], 2018, Available from: <http://dx.doi.org/10.14330/jeail.2018.11.1.08>, Accessed 20 May 2023
6. Serotilă, I., *Corelarea dezvoltării drepturilor omului cu știința și tehnologia* [Correlation of the development of human rights with science and technology], Universul Juridic Publishing House, 2022, Available from: <https://lege5.ro/gratuit/gezdonjtge4dq/corelarea-dezvoltarii-drepturilor-omului-cu-stiinta-si-tehnologia>, Accessed 10 August 2023
7. United Nations, *The right to benefit from scientific progress and its applications, Special Rapporteur in the field of cultural rights* [Internet], Available from: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-cultural-rights/right-benefit-scientific-progress-and-its-applications>
8. United Nations, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*
9. Wiblom, J., *Cultivating humanity in science education* [Internet], 2020, Available from: <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1458370/FULLTEXT01.pdf>, Accessed 11 July 2023

Партньорството по този проект включва:

Румънска секуларно-хуманистична асоциация (Румъния) -
координатор на проекта
asur.rooffice@asur.ro

Фондация “Ценности, добродетели, интегритет” (България) -
партньор по проекта
vvifoundation.org
foundationvvi@gmail.com

Хуманисти Малта (Малта) - партньор по проекта
maltahumanist.org
info@humanistsmalta.org

ЗА ПО-ДОБРО БЪДЕЩЕ

Co-funded by
the European Union

Това ръководство е разработено в рамките на проект по програма Еразъм+ „За по-добро бъдеще: обучителен курс за интегриран подход към науката и образованието по правата на човека“ (проект № 2022-3-R001-KA210-YOU-000097096).